

CONTE

DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)
den 29 november 2001 *

I mål C-221/99,

angående en begäran enligt artikel 234 EG, från Giudice di pace di Genova (Italien), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

Giuseppe Conte

och

Stefania Rossi,

angående tolkningen av artiklarna 5 och 85 i EG-fördraget (nu artiklarna 10 EG och 81 EG),

* Rättegångsspråk: italienska.

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av ordföranden på fjärde avdelningen S. von Bahr, tillförordnad ordförande på femte avdelningen, samt domarna D.A.O. Edward, A. La Pergola, M. Wathelet (referent) och C.W.A. Timmermans,

generaladvokat: P. Léger,
justitiesekreterare: biträdande justitiesekreteraren H. von Holstein,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

- Giuseppe Conte, genom B. Della Barile och S. Cavanna, avvocati,
- Italiens regering, genom professor U. Leanza, i egenskap av ombud, biträdd av L. Daniele, avvocato,
- Europeiska gemenskapernas kommission, genom L. Pignataro, i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid förhandlingen den 11 januari 2001 av: Giuseppe Conte, företrädd av S. Cavanna, Italiens regering, företrädd av G. Aiello, avvocato dello Stato, och kommissionen, företrädd av L. Pignataro,

och efter att den 12 juli 2001 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Giudice di pace di Genova har genom beslut av den 6 maj 1999, som inkom till domstolens kansli den 9 juni 1999, i enlighet med artikel 234 EG ställt tre frågor om tolkningen av artiklarna 5 och 85 i EG-fördraget (nu artiklarna 10 EG och 81 EG).

2 Frågorna har uppkommit i en tvist mellan Giuseppe Conte och arkitekten Stefania Rossi angående betalningen av den sistnämndas arvode.

Tillämpliga bestämmelser

3 I den italienska lagstiftningen föreskrivs minimitariffer för de tjänster som utförs av arkitekter och ingenjörer.

4 Inledningsvis fastställdes dessa tariffer direkt av lagstiftaren. I artikel 2 i den tariff som är intagen i en bilaga till lag nr 143 av den 2 mars 1949 om godkännande av ingenjörers och arkitekters yrkestarriff (GURI nr 90 av den 19 april 1949, s. 3, nedan kallad lag nr 143/49) fastställdes nämligen fyra typer av arvoden, nämligen a) procentuella arvoden, det vill säga arvoden som fastställs i förhållande till arbetets omfattning, b) kvantitativa arvoden, det vill säga arvoden som bestäms i

förhållande till måttenhetens storlek, c) förrättningsarvoden, som fastställs i förhållande till den tid som nedlagts på arbetet och d) skönsmässiga arvoden, det vill säga arvoden som helt överlämnas till tjänsteutövarens egen bedömning.

- 5 I artikel 5 i den tariff som är intagen i bilagan till lag nr 143/49, vilken är av särskild vikt för målet vid den nationella domstolen, anges de tjänster för vilka tjänsteutövaren kan fastställa arvodet efter eget skön.

- 6 I lag nr 143 av den 4 mars 1958 (GURI nr 65 av den 15 mars 1958, s. 1101) anges att tarifferna för ingenjörers och arkitekters arvoden och vederlag, liksom kriterierna för ersättning för utlägg, på förslag av ingenjörssamfundets och arkitektksamfundets respektive råd, skall fastställas genom dekret meddelat av justitieministern, i samråd med ministern för offentliga arbeten. De tariffier som fastställts enligt detta nya förfarande gäller dock inte de tjänster som avses i artikel 5 i den tariff som är intagen i bilagan till lag nr 143/49. Arkitekter kan alltså i fråga om dessa tjänster även i fortsättningen fastställa sina arvoden efter eget skön.

- 7 Enligt den enda artikeln i lag nr 340 av den 5 maj 1976 om förbud att frångå minimibeloppen för ingenjörers och arkitekters yrkestarriffer (GURI nr 144 av den 3 juni 1976, s. 4253), är minimitarifferna bindande. Tariffen gäller dock givetvis inte sådana arvoden som kan fastställas efter tjänsteutövarens eget skön.

- 8 Den tariff som är intagen i bilagan till lag nr 143/49 har flera gånger anpassats genom dekret meddelade av justitieministern i samråd med ministern för offentliga arbeten.

9 Vad gäller arkitektsamfundets nationella råds föreskrifter stadgas i artikel 5 i lag nr 1395 av den 24 juni 1923 (GURI nr 157 av den 5 juli 1923, s. 5193) att arkitekter som är inskrivna i arkitektsamfundets register skall utse sitt eget råd i samfundet. Detta råd har bland annat till uppgift att på begäran yttra sig över tvister som har samband med yrkesutövningen och över betalningen av arvoden och ersättning för utlägg.

10 För målet vid den nationella domstolen bör även bestämmelserna i den italienska civilprocesslagen (nedan kallad CPC), särskilt artikel 633 och följande artiklar i lagen, vilka rör "procedimento d'ingiunzione" (förfarande för föreläggande) tas i beaktande. Genom detta summariska förfarande kan borgenären på ansökan, vilken inledningsvis inte kommuniceras med motparten, utfå en exekutionstitel mot denne.

11 Enligt artikel 641 CPC får borgenären, under åberopande av skriftlig bevisning, hos behörig domstol ansöka om att gäldenären skall föreläggas att betala det begärda beloppet eller leverera varorna inom en frist som i princip uppgår till 40 dagar.

12 Om fordran avser arvoden, avgifter eller ersättningar som begärs av personer som är fria yrkesutövare skall sökandens kostnadsräkning bifogas ansökan om betalningsföreläggande. Enligt artikel 636 CPC skall denna kostnadsräkning förses med sökandens namnteckning och åtföljas av ett yttrande från behörig branschorganisation. Ett sådant yttrande behövs inte om kostnadernas och tjänsternas storlek har bestämts på grundval av de bindande tarifferna.

13 I artikel 636 CPC och artikel 5 i lag nr 1395 anges inte vilka kriterier eller uppgifter som berörd branschorganisation har att beakta vid avfattningen av yttrande.

- 14 Av artikel 636 tredje stycket CPC framgår att domstolen, såvida den inte med stöd av artikel 640 CPC avslår ansökan på grund av otillräcklig bevisning, är skyldig att rätta sig efter branschorganisationens yttrande över de begärda beloppen, med förbehåll för rättelser av materiella fel.
- 15 Enligt artikel 643 andra stycket CPC skall en kopia av föreläggandet och en kopia av ansökan delges svaranden. I tredje stycket i denna bestämmelse stadgas att denna dubbla delgivning utgör inledningen av förfarandet. Svaranden kan från delgivningen fram till utgången av den frist som i enlighet med artikel 641 CPC satts ut för att frivilligt efterkomma föreläggandet bestrida detta. Av artikel 645 CPC framgår att om gäldenären inom denna frist bestrider föreläggandet skall det sedvanliga kontradiktoriska förfarandet för tvistemål tillämpas. I det motsatta fallet skall domstolen på ansökan av borgenären förklara föreläggandet verkställbart.

Twisten vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

¶

- 16 Den 30 oktober 1998 meddelade Giudice di pace di Genova ett beslut med föreläggande för Giuseppe Conte att till arkitekten Stefania Rossi utge 2 550 000 ITL. Till stöd för sin ansökan åberopade Stefania Rossi att hon utfört yrkesmässiga tjänster för Giuseppe Contes räkning samt bestämt sitt arvode i enlighet med artikel 5 i den tariff som finns intagen i bilagan till lag nr 143/49 men att Giuseppe Conte inte hade erlagt betalning av arvodet. Stefania Rossi hade till sin ansökan fogat kostnadsräkningen samt ett härmed överensstämmande yttrande från arkitektsamfundets i Genua råd.
- 17 Genom handling, som delgavs den 18 december 1998, bestred Giuseppe Conte betalningsföreläggandet genom att ifrågasätta Stefania Rossis ansökan i sak och genom att inledningsvis åberopa att föreläggandet var ogiltigt. Det av samfundets

råd utfärdade yttrandet, vilket med tillämpning av artikel 636 CPC hade bifogats ansökan om betalningsföreläggande, utgjorde enligt Giuseppe Conte ett sådant beslut av en "företagssammanslutning" som strider mot artikel 85 i fördraget.

18 Giudice di pace di Genova, som ansåg att tolkningen av artiklarna 5 och 85 i fördraget var nödvändig för att göra det möjligt för den att lösa tvisten, beslutade att förklara målet vilande och ställa följande frågor till domstolen:

- "1) Omfattas personer som är yrkesverksamma som arkitekter av begreppet 'företag', som utformats i kommissionens beslut och domstolens rättspraxis och skall, om så är fallet, de yrkessamfund som arkitekter tillhör anses utgöra 'företagssammanslutningar' i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget?

- 2) Kan artikel 5 och artikel 85 i EG-fördraget i förening anses vara förenliga med en nationell bestämmelse som ger lags verkan till en tariff som utarbetats och antagits av ingenjörernas och arkitekternas respektive yrkessamfunds nationella råd, då
 - a) de offentliga myndigheternas slutliga åtgärder utgör en akt som bekräftar den vilja som berörda yrkessamfunds nationella råd självständigt har uttryckt, eller

 - b) de offentliga myndigheternas slutliga åtgärder konkret innebär att befogenheten att efter eget skön fastställa tariffen överläts till yrkessamfundens medlemmar, även efter det att dessa utfört tjänster som de givits i uppdrag att utföra, eller

c) de offentliga myndigheternas slutliga åtgärder inte anger något villkor avseende allmänintresset, eller några minimi- eller maximigränser som den tariff som tjänsteutövaren självständigt fastslår måste följa, eller

d) det i de offentliga myndigheternas slutliga åtgärder inte föreskrivs någon skyldighet för tjänsteutövarna att i förväg meddela och/eller under alla omständigheter offentliggöra de tariffen som de avser att tillämpa för de tjänster som de ombeds utföra?

3) Kan artikel 5 och artikel 85 i fördraget i förening anses förenliga med en nationell lagstiftning som, utan att föreskriva att kriterier av allmänt intresse skall iakttas, bemyndigar en tariffkommission som inrättats vid samfundets råd och endast består av medlemmar i detta samfund, att fatta ett skönsmässigt beslut om arvodets beräkning, vilket beslut utgör en bekräftelse av det av tjänsteutövaren skönsmässigt bestämda arvodet, som tvingar domstolen att utfärda ett betalningsföreläggande i enlighet med den pris-sättning som samfundets råd har fastställt?”

Inledande synpunkter

19 Inledningsvis skall påpekas att ett av behörig branschorganisation avgivet yttrande enligt fast rättspraxis från Corte suprema di cassazione (Italien) endast är bindande för den domstol där målet är anhängigt vid det första, icke

kontradiktoriska skedet av förfarandet för betalningsföreläggande. Yttrandet förlorar däremot sin bindande verkan då gäldenären inleder ett förfarande för bestridande av att den av tjänsteutövaren åberopade arvodesfordran föreligger (se särskilt dom av den 8 april 1975, nr 1276, av den 12 juli 1975, nr 2775, av den 24 augusti 1994, nr 7504, av den 30 oktober 1996, nr 9514, och av den 7 maj 1997, nr 3972).

Den tredje frågan

20 Den tredje frågan, vilken bör besvaras först, skall alltså förstås så, att den syftar till att få klarhet i huruvida artiklarna 5 och 85 i fördraget utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken den domstol där målet är anhängigt, inom ramen för ett summariskt förfarande för betalningsföreläggande syftande till att driva in arvodet för en arkitekt som är medlem i en branschorganisation, är skyldig att rätta sig efter branschorganisationens yttrande över beräkningen av dessa arvoden, mot bakgrund av att detta yttrande mister sin bindande verkan när gäldenären inleder ett kontradiktoriskt förfarande.

21 Den gäldenär som avses i ansökan om betalningsföreläggande kan ifrågasätta detta yttrande under det senare domstolsförfarandet, som är kontradiktoriskt och som endast kan inledas genom hans försorg (beträffande artikel 645 CPC, se dom av den 13 juli 1995 i mål C-474/93, Hengst Import, REG 1995, s. I-2113, punkt 15, rörande konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och verkställighet av domar på privaträttens område). Ovannämnda yttrande utgör alltså inte ett sådant beslut av en företagsammanslutning som i sig kan begränsa eller snedvrída konkurrensen i den mening som avses i artikel 85 i fördraget.

- 22 Att konkurrensen inte påverkas beror också på att det av branschorganisationen avgivna yttrandet rör enstaka tjänster som varit föremål för en bestämd yrkesutövares skönsmässiga bedömning.
- 23 Mot bakgrund av ovannämnda överväganden skall den tredje frågan besvaras så, att artiklarna 5 och 85 i fördraget inte utgör något hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken den domstol där målet är anhängigt, inom ramen för ett summariskt förfarande för betalningsföreläggande syftande till att driva in arvodet för en arkitekt som är medlem i en branschorganisation, är skyldig att rätta sig efter branschorganisationens yttrande över beräkningen av dessa arvoden, när detta yttrande mister sin bindande verkan när gäldenären inleder ett kontradiktoriskt förfarande.

Den första och den andra frågan

- 24 Den hänskjutande domstolen har ställt sin första fråga i huvudsak för att få klarhet i huruvida arkitekter utgör företag och, om så är fallet, de yrkessamfund som arkitekter tillhör utgör ”företagssammanslutningar” i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget.
- 25 Den hänskjutande domstolen har ställt sin andra fråga under a för att få klarhet i huruvida de italienska myndigheterna i strid med artiklarna 5 och 85 i fördraget har delegerat sin befogenhet att fastställa den bindande tariffen för arkitektarvoden till behörig branschorganisation.

26 Den hänskjutande domstolen har ställt sin andra fråga under b—d för att få klarhet i huruvida bestämmelserna i artiklarna 5 och 85 i fördraget utgör något hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken fria yrkesutövare fritt får fastställa storleken på arvodet för vissa tjänster som de utför.

27 I detta hänseende är det tillräckligt att konstatera att de tjänster som avses i förfarandet för betalningsföreläggande inte omfattas av en bindande tariff och att en nationell lagstiftning som den som avses i målet vid den nationella domstolen, mot bakgrund av den frihet att fastställa tariffen som alla yrkesutövare sålunda fått, inte främjar upprättandet av konkurrensbegränsande avtal.

28 Mot bakgrund av dessa överväganden finns ingen anledning att närmare behandla vare sig den första eller den andra frågan under a. Den andra frågan under b—d skall besvaras så, att artiklarna 5 och 85 i fördraget inte utgör något hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken fria yrkesutövare fritt får fastställa storleken på arvodet för vissa tjänster som de utför.

Rättegångskostnader

29 De kostnader som har förorsakats den italienska regeringen och kommissionen, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

— angående de frågor som genom beslut av den 6 maj 1999 har ställts av Giudice di pace di Genova — följande dom:

- 1) Artiklarna 5 och 85 i EG-fördraget (nu artiklarna 10 EG och 81 EG) utgör inte något hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken den domstol där målet är anhängigt, inom ramen för ett summariskt förfarande för betalningsföreläggande syftande till att driva in arvodet för en arkitekt som är medlem i en branschorganisation, är skyldig att rätta sig efter branschorganisationens yttrande över beräkningen av dessa arvoden, när detta yttrande mister sin bindande verkan när gäldenären inleder ett kontradiktoriskt förfarande.

- 2) Artiklarna 5 och 85 i fördraget utgör inte något hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken fria yrkesutövare fritt får fastställa storleken på arvodet för vissa tjänster som de utför.

von Bahr

Edward

La Pergola

Wathelet

Timmermans

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 29 november 2001.

R. Grass

P. Jann

Justitiesekreterare

Ordförande på femte avdelningen